

legato¹, partus ejus ad fructuarium non pertinent. §. 20. Gregis usus fructu legato, grege integro manente, factus² ad usufructuarium pertinent. §. 21. Area usus fructu legato, & dicitur³ in eo confitui non possunt. §. 22. Accesio alluvionum ad fructuarium fundum, quia fructus fundi non est, non pertinet: venationis⁴ vero, & ancipi⁵ redditus ad fructuarium pertinet. §. 23. Servos neque torquere, neque flagellis cædere⁶, neque in eum casum factu suo perducere usufructuaris potest, que deriores hant. §. 24. Fructu legato si usus non adscribatur, magis placuit usufructuum videri adscriptum. Fructus enim sine tuis⁷ esse non potest. §. 25. Si alteri usus, alteri fructus legatus sit, fructuarium in usum concurredit. quod in fructu usuariorum facere non potest. §. 26. Cum conjunctim duobus usufructuum de lego, legatum altero mortuo, ad alterum⁸ in solidum pertinebit. §. 27. Usus fructu legato, de modo utendi cautio a fructuario sole interponi⁹ & ideo perinde omnia se facturum¹⁰, ac si optimus parteram, uteretur, fidejusitibus oblatis cavere cogetur. §. 28. Usus fructus amissus ad proprietatem¹¹ recurrat. Amittitur autem quinque modis, capit¹² minutione, remutatione, non utendo, in iure cessione, dominii comparatione. §. 29. Capitis minutione amittitur¹³, si in insulam fructuarium deportetur, vel si ex causa metalli servus poena efficiatur, aut si statum ex adrogatione, vel adoptione¹⁴ mutaverit. §. 30. Non utendo amittitur usus fructus, si possessione fusi biennio fructuariorum non utatur, rei mobilis anno¹⁵. §. 31. Rei mutatione amittitur usufructus¹⁶, si domus legata incendio conflagraverit, aut ruina perierit, licet postea restituatur¹⁷. §. 32. In iure cessione amittitur usufructus, quotiens domino proprietatis¹⁸ eum fructuarium in iure celerit. §. 33. Finitur¹⁹ usufructus aut morte, aut tempore. Morte, cum usufructu moritur. Tempore, qui tenuit ad certum tempus usufructus legatur, velut biennio, aut triennio. §. 34. Fundo, vel servo²⁰ legato, tam fundi instrumentum, quam servi peculium ad legatarium pertinet. §. 35. Quærendorum fructuum causa²¹ evidenter, qui opus rusticum faciunt, & monitores, & villici, & saltuarii²² item boves aratorii, aratra, bidentes, & falces putatoria, frumentum quoque ad sementem repotitum. §. 36. Cogendum fructuum causa²³ comparata instrumento cedunt, veteres corbes, alvei, falces messoriae, & scenariae, item mole olivarum. §. 37. Confervandorum fructuum causa comparata²⁴, instrumento celdunt, velut dolia, cupae, vehicula rustica, cibaria, pistores, asini, focaria²⁵, item ancillæ, quæ vestimenta rusticis faciunt: scotra quoque & lutor continebuntur. §. 38. Uxores²⁶ eorum, qui operantur, magis est, ut instrumento cedant. Pecora²⁷ quoque, & pastores eorum stercorandi causa parata, instrumento continentur. §. 39. Ea autem, quæ custodia magis causa, quam ad usum patrisfamilia eo delata sunt, instrumenti nomine²⁸ non continentur. §. 40. Uxores eorum, qui mercedes²⁹ præstare consueverunt, neque instrunctionis, neque instrumenti appellatione continentur. §. 41. Piscationis, & venationis instrumentum ita demum instrumento fundi continentur, si ex his³⁰ maxime fundi redditus cogatur. §. 42. Fructus percepti instrumento fundi ita demum cedunt, si ibidem abfumis a testatore convevunt³¹. §. 43. Fundo cum omni instrumento rusticu, & urbano, & mancipiis, que ibi sunt legato, feminis quoque, & cibaria³² debentur. §. 44. Fundo cum omni instrumento rusticu, & urbano, & mancipiis, que ibi sunt, legato, tam supellex³³, quam armamentum, itemque argentinum, & vestes, quæ ibi paterfam. instruendi gratia habere solet, debentur. Item ea mancipia, que usui patrifamilia esse solent. Itemque aves, & pecora, qua instruendum epularum gratia in fundo comparata sunt exceptis his, que ibi custodia causa deposita sunt. §. 45. Fundo legato, ut optimus maximus que est³⁴, retia, apraria, & cetera venationis instrumenta continentur: quod etiam ad instrumentum pertinet, quod tenuit ex maxima parte in venationibus consilat. §. 46. Fructus, qui solo coherabent mortis testatoris tempore, ad legatarium pertinent³⁵: ante percepti, ad heredem³⁶. §. 47. Fundo legato, cum mancipiis & pecoriis, & omni instrumento rusticu, & urbano, peculium³⁷ actores ante testatorem defunti, si ex eodem fundo fuerit, magis placet ad legatarium pertinere. §. 48. Actor, vel colonus ex alio fundo in eodem constitutus, qui cum omni instrumento legatus erat, ad legatarium non pertinet: nisi eum ad jus ejus fundi³⁸ testator voluntarily pertinere. §. 49. Adjunctiones, quas fundo legato testator ex diversis emptionibus applicaverat³⁹, legatario cedere placuit. §. 50. Instru⁴⁰to prædicto legato fabri ferrarii, item lignarii, putatores, & qui instruendi fundi sunt, potest, quia interim nullus est. §. 51. 1. 12. §. 3. ff. de usufructu. Verum incipiet, si furiosus resipuerit, æger convalescat, infans creverit. 1. Scriptum in 1. 4. ff. de usufr. & usucap. 2. 1. 68. ult. ff. de usufr. 3. 1. 7. 8. hac ratione ff. de usufructu. 4. 1. 9. 8. 4. ult. ff. de usufructu. 5. 1. 17. 8. 1. 23. in lib. de usufr. 6. 1. 14. 8. 1. 21. ff. de usufr. & hab. 7. 1. 14. 8. pen. ff. de usufr. & habit. 8. 1. 1. 8. interdum. ff. de usufr. & adv. 9. 1. ult. ff. de usufr. quemad. 10. 8. ult. Inf. de usufructu. 11. Ex Constitutione Justiniani usufructus minima capituli minutione non amittitur. 11. penult. C. de usufr. & ag. 12. 1. 5. 2. ff. ult. mod. de usufr. amitt. 13. 1. 10. 8. pen. ff. de usufr. & in re dista usufructus a servitute. 1. 20. 1. 2. ff. de usufr. & serv. 14. 1. 6. 6. 2. ff. de usufr. & serv. 15. 1. 19. 8. 2. ff. de usufr. & serv. 16. 1. 6. 6. 2. ff. de usufr. & serv. 17. 1. 1. 8. 1. 2. ff. de usufr. & serv. 18. 1. 1. 8. 1. 2. ff. de usufr. & serv. 19. 1. 1. 8. 1. 2. ff. de usufr. & serv. 20. 1. 1. 8. 1. 2. ff. de usufr. & serv. 21. 1. 1. 8. 1. 2. ff. de usufr. & serv. 22. 1. 1. 8. 1. 2. ff. de usufr. & serv. 23. Quidam habent scaria: fed scaria recessum est, ut in d. 1. 3. Trebatius, & prox. 1. 15. ed. tit. 1. 2. C. de don. int. vir. & test. 1. 3. C. de condit. inf. 24. 1. 12. 8. 1. 2. ff. de usufr. & serv. 25. Pascendi canpara, ut ex ea fructu capiantur, instruendo cedunt. 1. 2. 2. C. de verb. signif. sed non instruendo. 1. 9. ff. de usufr. & serv. 26. Sed neque instruendo sunt, nisi cum argentea effent, vel aurea, es testator vel aurum, vel argenti numero habent. 1. 19. 8. 1. 27. 8. penult. ff. de usufr. & arg. legat. 1. 3. 9. ult. ff. de usufr. & legat. 28. d. 1. 12. 8. ff. in agro. 29. d. 1. 1. 2. ff. de usufr. & arg. legat. 30. d. 1. 12. in prime. 1. 18. 8. item cum fundus. ff. de usufr. & legat. 31. Instruendo legato, supellex non continebitur. 1. 1. 12. 8. 1. 2. ff. de usufr. & legat. 32. At instruendo etiam supellex. Hoc verba, Cur omni instrumenta rusticu, & urbana, instruendo plene significacionem contineat haec Pauli sententia demonstrat. 32. 1. 22. ff. de usufr. & legat. 33. Hoc quidam non admittunt, argum. 1. 9. ff. ad legem Falci. omnime male. Nam lex non de fundo legato, sed de fundo hereditate tractat. 34. Nisi morti intercederent. 1. ult. C. de usufr. & fruct. 1. 39. 8. fructus ff. de legat. 1. 35. 1. 20. 8. 3. ff. de usufr. & legat. 36. 1. 20. 8. idem quafit. 1. 12. 8. idem respondit predicti. 38. ff. de usufr. & legat. 37. d. 1. 20. 8. & iuranna. 38. Hoc cadem legato fundo cum instruendo, contineri fati confit ex 1. 12. & 1. 18. 8. de putatibus. ed. 39. 1. 12. 8. infra dicto item fundo. ff. de usufr. & legat. 40. 1. 20. 8. Pamphila. ff. de usufr. & legat. 1. 7. 8. in prim. ff. de legat. 1. 11. 41. Hoc

gratia ibidem morabantur, legato cedunt. §. 51. Instruendo fundo legato, libri quoque & bibliotheca⁴¹, quæ in eodem fundo sunt, legato continentur. §. 52. Servum studi gratia ex eodem fundo fundo, qui cum mancipiis fuerat legatus, alio translatum ad legatarium placuit pertinere. §. 53. Fundo ita ut possederat legato⁴², mancipia tam urbana, quam rustica, itemque aurum, & vestes, quæ eodem tempore in fundo comprehenduntur, ad legatarium pertinent. §. 54. Pasca, quæ poeta comparata ad fundum legatum testator adjunxit⁴³, si ejus appellatione continetur, ad legatarium pertinent. §. 55. Quidquid in eadem domo⁴⁴, quam instruendo legavero paterfam, perpetuo instruendo le gratia habuit, legatarium cedit. §. 56. Instruendo domo legato, ea legato continentur, quibus domus munitor, vel tutu ab incendo praefatur, tegulae, specularia, vela⁴⁵ legato continentur. Item aramenta, lelli, culcitæ, pulvinaria, subfiliæ, cathedra, mensæ, armaria, delphice, pelvis, conchæ, aquiminalia, candelabria, lucernæ, & similia quacunque materia expresa. §. 57. Domu legata, balneum ejus, quod publice præbetur, nisi alias separatur⁴⁶, legato cedit. §. 58. Domu cum omnijure suo sicut instruendo est, legata, urbana familia, item artifices⁴⁷, & vestiarii⁴⁸, & zetarii, & aquarii eidem domui fervientes, legato cedunt. §. 59. Omnibus, quæ in domo sunt legatis, cautiones debitorum, rationes servorum legato⁴⁹ cedunt. §. 60. Mobilibus legatis, aurum, vel argentinum⁵⁰ non debetur, nisi de eis quoque manifeste sensile⁵¹ testatorem post ostendit. §. 61. Instruendo capionio legato, ea debentur, quae in capionio usum parata sunt, velut vasa, in quibus vinum diffunditur, etiam quæ capionio usum parata sunt, non debentur. Sane ministris⁵² earum renum legato non cedunt. §. 62. Instruendo medici legato, collyria, & emplastrum, & apparatus omnis⁵³ confidenciorum medicamentorum, itemque ferramenta legato cedunt. §. 63. Instruendo pictoris legato, colores, penicilli, cauteria⁵⁴, & temperandorum colorum vasa debentur. §. 64. Pictoris instruendo legato, cribra, asini, mola⁵⁵, & servi, qui picturum exercitent, item machinae, quibus farina subfiguntur, legato cedunt. §. 65. Instruendo balneariorum legato, balneariorum⁵⁶ & sciam⁵⁷, & hypodias, fistule, miliaria, epitomia, rota aquaria, jumenta quoque, quibus ligna defertur, legato cedunt. §. 66. Instruendo pectoris legato, retia, & nasse, & fuscinae, & naviculae, hamis quoque & cetera⁵⁸ ejusmodi usibus detinata debentur. §. 67. Supellectile legata⁵⁹ capsæ, armaria, non solum librorum, aut quæ velut ponendis gratia parata sunt, debentur, sed & byssina, & crystalina, & argentea, vitrea vasa, tam efaria, quam pocularia⁶⁰, & vestes stiratorie legato cedunt. §. 68. Villis, vel agris separatis legatis, alterum alteri⁶¹ cedit. §. 69. Servis legatis, ancillæ quoque debentur, non item servi legatis ancillæ. Sed ancillarum appellatione tam virgines, quam servorum, pueri⁶² continentur, his scilicet exceptis, quæ fiducia⁶³ date sunt. §. 70. Servis amanuensibus legatis, omnes, qui ex conversione urbana, & in ministerio fuerunt, debentur, nisi ex his aliqui perpetuo ad opus rusticum transferantur. §. 71. Venatores servi, vel aucipes, an inter urbana ministeria continetur, dubium remanest: & ideo voluntatis est quæstio: tam si instruendarum quotidianarum epularum gratia habentur⁶⁴, debentur. §. 72. Multiones⁶⁵, instituti inter urbana ministeria continentur, item obfatores, & vestiarii, & cellulari⁶⁶, & cubiculari, & arcarii, & coqui, placenteriori, tonores, pistores, lesticarii. §. 73. Pecoribus legatis, quadrupedes omnes continentur, quæ gregatim⁶⁷ pacuntur. §. 74. Jumentis legatis⁶⁸, boves non continentur. Equis vero legatis, equas quoque placuit contineri. Ovibus autem legatis, agni non continentur, nisi annuels sint. §. 75. Grege ovium legato, arrietis⁶⁹ etiam continentur. §. 76. Avibus legatis⁷⁰ anferes, phasiani, gallinae & avaria debentur. An autem phasianarii, & pastores anterius, voluntatis quæstio est. 71. Dulcibus legatis, sapo, defrutum, mulsum, dulce etiam vinum, palmæ, carica, uva passa⁷² debentur. Sed in hoc quoque voluntatis est quæstio, quia & in specie pomorum comprehendit. §. 72. Frugibus legatis⁷³, tam leguminæ, quam ordeum, & triticum continentur. §. 73. Velle legata ea cedunt, quæ ex lana, & lino texta sunt: item serica, & bombycina, quæ tamē induendi, operiendi, cingendi, sternendi, injicendi causa⁷⁴ parata sunt: pelles quoque inductoria continebuntur. §. 74. Velle virili legata, ea tantummodo debentur, quæ ad usum virilem salvo pudore attinent. Stragula⁷⁵ quoque hinc legato cedunt. §. 75. Mulierib[us] velle legata, omnia, quæ ad usum mulierib[us] spectant, debentur. §. 76. Lana legata sive luccida, sive

potest, quia interim nullus est. §. 51. 1. 12. §. 3. ff. de usufructu. Verum incipiet, si furiosus resipuerit, æger convalescat, infans creverit. 1. Scriptum in 1. 4. ff. de usufr. & usucap. 2. 1. 68. ult. ff. de usufr. 3. 1. 7. 8. hac ratione ff. de usufructu. 4. 1. 9. 8. 4. ult. ff. de usufructu. 5. 1. 17. 8. 1. 23. in lib. de usufr. 6. 1. 14. 8. 1. 21. ff. de usufr. & hab. 7. 1. 14. 8. pen. ff. de usufr. & habit. 8. 1. 1. 8. interdum. ff. de usufr. & adv. 9. 1. ult. ff. de usufr. quemad. 10. 8. ult. Inf. de usufructu. 11. Ex Constitutione Justiniani usufructus minima capituli minutione non amittitur. 11. penult. C. de usufr. & ag. 12. 1. 5. 2. ff. ult. mod. de usufr. amitt. 13. 1. 19. 8. 2. ff. de usufr. & serv. 14. 1. 6. 6. 2. ff. de usufr. & serv. 15. 1. 19. 8. pen. ff. de usufr. & serv. 16. 1. 6. 6. 2. ff. de usufr. & serv. 17. 1. 1. 8. 1. 2. ff. de usufr. & serv. 18. 1. 1. 8. 1. 2. ff. de usufr. & serv. 19. 1. 1. 8. 1. 2. ff. de usufr. & serv. 20. 1. 1. 8. 1. 2. ff. de usufr. & serv. 21. 1. 1. 8. 1. 2. ff. de usufr. & serv. 22. 1. 1. 8. 1. 2. ff. de usufr. & serv. 23. Quidam habent scaria: fed scaria recessum est, ut in d. 1. 3. Trebatius, & prox. 1. 15. ed. tit. 1. 2. C. de don. int. vir. & test. 1. 3. C. de condit. inf. 24. 1. 12. 8. 1. 2. ff. de usufr. & serv. 25. Pascendi canpara, ut ex ea fructu capiantur, instruendo cedunt. 1. 2. 2. C. de verb. signif. sed non instruendo sunt, nisi cum argentea effent, vel aurea, es testator vel aurum, vel argenti numero habent. 1. 19. 8. 1. 27. 8. penult. ff. de usufr. & arg. legat. 1. 3. 9. ult. ff. de usufr. & legat. 28. d. 1. 12. ff. in agro. 29. d. 1. 1. 2. ff. de usufr. & legat. 30. d. 1. 12. in prime. 1. 18. 8. item cum fundus. ff. de usufr. & legat. 31. Instruendo legato, supellex non continebitur. 1. 1. 12. 8. 1. 2. ff. de usufr. & legat. 32. At instruendo etiam supellex. Hoc verba, Cur omni instrumenta rusticu, & urbana, instruendo plene significacionem contineat haec Pauli sententia demonstrat. 32. 1. 22. ff. de usufr. & legat. 33. Hoc quidam non admittunt, argum. 1. 9. ff. ad legem Falci. omnime male. Nam lex non de fundo legato, sed de fundo hereditate tractat. 34. Nisi morti intercederent. 1. ult. C. de usufr. & fruct. 1. 39. 8. fructus ff. de legat. 1. 35. 1. 20. 8. idem quafit. 1. 12. 8. idem respondit predicti. 38. ff. de usufr. & legat. 37. d. 1. 20. 8. & iuranna. 38. Hoc cadem legato fundo cum instruendo, contineri fati confit ex 1. 12. & 1. 18. 8. de putatibus. ed. 39. 1. 12. 8. infra dicto item fundo. ff. de usufr. & legat. 40. 1. 20. 8. Pamphila. ff. de usufr. & legat. 1. 7. 8. in prim. ff. de legat. 1. 11. 41. Hoc

lota

lota sit, sive pectinata, sive versicoloria⁷⁶, legato cedit. Purpura vero, aut famen subtemene hoc nomine non continentur. §. 83. Mundo mulierib[us] legato, ea cedunt, per quæ mandatior mulier⁷⁷, lautorique efficitur: velut speculum, concha, fistulis, item buxides, unguenta, & vasa, in quibus ea sunt: item sella balnearis, & cetera ejusmodi. §. 84. Ornamentis legatis⁷⁸ ea cedunt, per quæ ornatio efficitur mulier, veluti anuli, catena, reticuli, & cetera, quibus collo, vel capite, vel manibus mulieres ornantur.

§. 85. Argento legato⁷⁹, massis tantummodo debentur. Vasa enim, quæ proprio nomine separantur, legato non cedunt: quia nec lana legata⁸⁰, vestimenta debentur. §. 86. Vasis argenteis legatis ea omnia continentur, quæ capacitateli parata sunt: & idem tam potoria, quam escaria, item ministeria omnia debentur, veluti urceoli, lances, patinae⁸¹, piperaaria, cochlearia quoque, itemque trulla, calices, scyphi, & his similia.

§. 87. Libris legatis, chartæ, volumina, membrana, & phiture continentur: Codicis quoque debentur. Librorum enim appellatione non volumina chartarum⁸², sed scriptura modus, qui certo fine conciditur, & extimatur.

De institutis. §. 3. Testamentum, in quo Imperator scriptus est heres, in officio sum argui potest. Eum enim qui leges facit, pari maiestate legibus obtemperare convenit. §. 4. Qui in officio dicere potest, hereditatem petere non prohibetur. §. 5. Filius ex afe heres institutus in officio sum dicere non potest, nec interest, exhausta, nec se sit hereditas, cum apud eum quarta aut legis Falcidiae, aut SC. Pegasian beneficiis remanatura. §. 6. Quarta portio liberis deductio ex alieno, & funeris impensa prestatuta est, ut ab in officio querela excludantur: libertates quoque eam portionem minorem placet. §. 7. Filius in iudicio patris si minus quarta portio confitetur, sed semel partum fudisse videatur, nisi forte per intervallo pariat. §. 8. Mulier si monstrorum aliquid, aut prodigiosum enixa sit, nihil proficit. Non sunt enim liberi, qui contra formam humani generis, conformatore procreantur. §. 9. Partum, qui membrorum humanorum ampliavit, quia aliquatenus videtur effectus, matre prodebet placuit. §. 10. Septimo mense natus matre prodefit. Ratio enim Pythagorei numeri hoc videbat admittere, ut aetate septimo pleno, aut decimo mense partus matutinior videatur. §. 11. Aborsus, vel abactus venter partum efficeretur non videtur. §. 12. Libertina ut ius liberorum consequitur, quater eam peperisse sufficit. §. 13. Latina ingenua ius Quiritium confecta, si ter peperitur, ad legitimam filii hereditatem admittitur, non est enim manu emissa. §. 14. Jus liberorum mater habet, quae filii aut habet, aut neque habet, neque habuit. Habet, cui superfluit, habuit, quae amittit. Neque habet neque habuit, quae beneficio principis ius liberorum confecta est.

TIT. VI.

DE VICESIMA.

Tabulae testamenti aperiuntur hoc modo, ut testes, vel maxima pars eorum adhibeantur, qui signaverint testamentum: ut ita agnitis signis, rumpo linea aperiatur, & recitur, atque ita describendi exempli hiat potest, ac deinde signo publico obligatum in articulo redigatur: ut si quando exemplum ejus intercederit, sit, unde peti posse. §. 2. Testamenta in municipiis, coloniis, oppidis, praefectura, vicino, castello, conciliabulo facta, in foro, vel basilica presertim testibus, vel honestis viris, inter horam secundam & decimam diei recitari debent, exemplo sublato, ab iisdem rursus magistris suis obligari, quorum sententia constat aperta. §. 3. Testamentum lex statim post mortem testatoris aperi voluit: & ideo quamvis sit rescriptus variatum, tamen praefestibus intra triduum, vel quinque dies aperiendae sunt tabulae: ab absentibus quoque intra eos dies, cum supervenerint. Nec enim oportet testamento hereditibus, aut legatariis, aut libertatibus, quam necessario vestigiali moram fieri.

TIT. VII.

DE LEGE CORNELIA.

Qui testamentum falsum scripsit, recitaverit, subjecerit, signaverit, supprefserit, amoverit, resignaverit, deleverit, poena legis Cornelie 16 de falsis tenebitur, id est, in insulam deportatur. §. 2. Non tantum is, qui testamentum subjecit, supprescit, delevit, poena legis Cornelie coegeretur, sed & is, qui sciens dolo malo id fieri scilicet, faciendum curavit. §. 3. Testamentum supprimit, qui sciens prudensque tabulas testamenti in fraudem heredum, legatiorum, fideicommissariorum, aut libertatum non profert. §. 4. Supprimere tabulas videatur, qui cum habeat, & proferre possit, eas proferre non curat. §. 5. Codicilli quoque si lateant, nec proferantur, supprimi videbuntur. §. 6. Editio perpetua caverit, ut si tabula testamenti non apparet, de eorum exhibitione interdicto reddito, intra annum agi posse, quo ad exhibendum compellitur qui supprimit. Tabularum autem appellatione chartae quoque, & membrane continentur.

TIT. VIII.

DE INTESTATORIUM SUCCESSIONE.

In agnatos & cognatos hoc interest, quod in agnatis etiam cognati continentur, inter cognatos vero agnati non comprehenduntur. Et ideo patruis & agnatus est, & cognatus, avunculus autem cognatus tantummodo. §. 2. Si sunt fratres defunti, & fratri filii, vel neptes, fratre non existente filius fratri nepoti præfertur. §. 3. Förmung ad hereditates legitimas ultra confanguineas successiones non admittuntur, idque iure civili, vel Voconia narratione videtur effectus. Ceterum lex xii. Tabula, nella discretione sexus cognatos admittit. §. 4. In hereditate legitima successione locus non est. Et ideo fratre decadente antequam aedat, aut repudiet hereditatem, fratri filius admitti non potest, quia omnis successio proximiore defertur. §. 5. Ab hostibus capitus neque fui, neque legitimus hereditis ius amittit postlimino reversus. Quod & circa eos, qui in insulam deportantur, vel servi poena effecti sunt, placuit obliterari, si per omnia in integrum indulgentia principaliter restituuntur. §. 6. Pro herede gerere, est definitione futuri dominii aliud ex hereditatis rebus usurpare. Et ideo pro herede gerere videtur, qui fundorum hereditarium culturas, rationes disponit, & qui servis hereditariis, jumentis, rebus aliis usit. §. 7. Ex pluribus hereditibus iisdemque legitimis, si qui omiserint hereditatem, vel in aedendo aliqua ratione fuerint impediti, his, qui adierunt, vel eorum hereditibus omitentium portions adscriventur. Quod in herede instituto

1. 1. 8. 5. ff. de leg. test. 2. 1. 2. 3. 1. 1. C. de inoff. test. 3. 1. 1. C. de inoff. test. 4. 1. 8. 5. 9. ff. de inoff. test. 5. 1. 8. 5. 9. ff. de inoff. test. 6. Adjectis extrancis focus. 1. 3. C. de inoff. testam. Hodie ex constitutione Iustiniani filio in iustitia ex minore parte, vel ex heretate, cui minus debito relinquit est, omnimodo scio datur supplende portionis gratia, non querela. 1. 10. 1. 36. C. de inoff. testam. 7. 1. 3. 5. 1. C. de inoff. test. 8. 1. 1. 8. 5. und. non male. ff. de inoff. test. 9. 1. 4. 1. 8. 5. 4. in fin. de appell. recip. 10. Dio lib. o 55. 1. ult. C. de edit. D. Adv. tollend. 1. ult. ff. de appell. recip. 11. 1. 4. 1. 6. ff. agemad. testam. aper. Si non fuerit signatorum copia, presentibus optimis opinionis viis aperiuntur. 1. 7. ff. ed. 1. 2. C. ed. tit. 12. Equae ratione in archivum redacta ad comparationem valent, licet definita finis legis sollemnitatem, Novelli. 1. 5. penit. 1. 2. 1. 18. 5. 23. C. de testam. 1. 19. C. ed. 13. Sed si in archivo civitatis tabulae non deponantur, statis erit vel priorum signatorum, vel eorum, qui illis absentibus adiungunt, signa magistratus presentes reponi. 1. 7. ff. testam. quemadmodum aper. 1. 2. C. ed. 14. 1. ult. ff. de appell. recip. 15. xxi. lib. 1. ut in tit. prax. 1. Meritis liberis, quam patrimonios, & in lib. 5. tit. 18. negue in pecuniariis, quam in capitalibus. 16. 1. 2. ff. ad leg. Com. Poena legis Cornelie ex deportatio, vel lib. 5. latens. 17. 1. 2. ff. ed. 18. Inde in 1. Pomp. 44. ff. de aliquid, verum dominis. Qui repescit, non reddit, supprimere, & intercipere videatur. Sed omnino supprimendi animus ac confitimus exigimus. 1. 1. 5. ff. quis dolo. ff. de tab. exhib. 19. 1. 1. 5. ff. quis dolo. 20. 1. 1. 5. hoc interdictionem ff. de tab. exhib. 21. Pugnat directo cum 1. 3. 5. ult. ff. de tab. exhib. sed Ulpianus credo su scriptis: Interdictionem hoc & post annum non competere, ut in 1. 1. hanc attinam, ff. ne vi fiat ei.

1. 1. 8. 5. ff. de leg. test. 2. 1. 2. 3. 1. 1. C. de inoff. test. 3. 1. 1. C. de inoff. test. 4. 1. 8. 5. 9. ff. de inoff. test. 5. 1. 8. 5. 9. ff. de inoff. test. 6. Adjectis extrancis focus. 1. 3. C. de inoff. testam. Hodie ex constitutione Iustiniani filio in iustitia ex minore parte, vel ex heretate, cui minus debito relinquit est, omnimodo scio datur supplende portionis gratia, non querela. 1. 10. 1. 36. C. de inoff. testam. 7. 1. 3. 5. 1. C. de inoff. test. 8. 1. 1. 8. 5. und. non male. ff. de inoff. test. 9. 1. 4. 1. 8. 5. 4. in fin. de appell. recip. 10. Dio lib. o 55. 1. ult. C. de edit. D. Adv. tollend. 1. ult. ff. de appell. recip. 11. 1. 4. 1. 6. ff. agemad. testam. aper. Si non fuerit signatorum copia, presentibus optimis opinionis viis aperiuntur. 1. 7. ff. ed. 1. 2. C. ed. tit. 12. Equae ratione in archivum redacta ad comparationem valent, licet definita finis legis sollemnitatem, Novelli. 1. 5. penit. 1. 2. 1. 18. 5. 23. C. de testam. 1. 19. C. ed. 13. Sed si in archivo civitatis tabulae non deponantur, statis erit vel priorum signatorum, vel eorum, qui illis absentibus adiungunt, signa magistratus presentes reponi. 1. 7. ff. testam. quemadmodum aper. 1. 2. C. ed. 14. 1. ult. ff. de appell. recip. 15. xxi. lib. 1. ut in tit. prax. 1. Meritis liberis, quam patrimonios, & in lib. 5. tit. 18. negue in pecuniariis, quam in capitalibus. 16. 1. 2. ff. ad leg. Com. Poena legis Cornelie ex deportatio, vel lib. 5. latens. 17. 1. 2. ff. ed. 18. Inde in 1. Pomp. 44. ff. de aliquid, verum dominis. Qui repescit, non reddit, supprimere, & intercipere videatur. Sed omnino supprimendi animus ac confitimus exigimus. 1. 1. 5. ff. quis dolo. ff. de tab. exhib. 19. 1. 1. 5. ff. quis dolo. 20. 1. 1. 5. hoc interdictionem ff. de tab. exhib. sed Ulpianus credo su scriptis: Interdictionem hoc & post annum non competere, ut in 1. 1. hanc attinam, ff. ne vi fiat ei.

TIT.

TIT. XII.

DE MANUMISSIONIBUS.

Servum communem unus ex dominis manumittendo Latinum facere non potest, nec magis, quam civem Romanum: cuius portio eo casu, illocum liberis esse volo, eosque filii meis tutores, socio adcrevit. §. 2. Mutus, & sordidus servum vindicta liberare non possunt. Inter amicos tamen, & per epistolam manumittere non prohibetur. Ut autem ad iustam libertatem pervenire possit, conditio venditionis possit. §. 3. Tormentis apud Præsidem subiectus, & de nulla culpa confessus, ad iustam libertatem perducere potest. §. 4. Fideicommissa libertas 4 data, facto hereditis non mutatur, si servum, quem manumittere non prohibetur, ut iustam libertatem pervenire possit, conditio venditionis possit. §. 5. Communem servum unus ex locis vinciendo, future libertati non nocebit. Inter pares enim sententias, clementior severiori præfertur. Et certe humana rationis est favore misericordibus, & prope innocentibus dicere, quos absolute nocentes pronunciare non possumus.

Servum communem unus ex dominis manumittendo Latinum facere non potest, nec magis, quam civem Romanum: cuius portio eo casu, illocum liberis esse volo, eosque filii meis tutores, socio adcrevit. §. 2. Mutus, & sordidus servum vindicta liberare non possunt. Inter amicos tamen, & per epistolam manumittere non prohibetur. Ut autem ad iustam libertatem pervenire possit, conditio venditionis possit. §. 3. Tormentis apud Præsidem subiectus, & de nulla culpa confessus, ad iustam libertatem perducere potest. §. 4. Fideicommissa libertas 4 data, facto hereditis non mutatur, si servum, quem manumittere non prohibetur, ut iustam libertatem pervenire possit, conditio venditionis possit. §. 5. Communem servum unus ex locis vinciendo, future libertati non nocebit. Inter pares enim sententias, clementior severiori præfertur. Et certe humana rationis est favore misericordibus, & prope innocentibus dicere, quos absolute nocentes pronunciare non possumus.

TIT. XIV.

AD LEGEM FUSIAM CANINIAM.

Nominatum servum testamento manumitti secundum legem Fusiam possum. Nominatum autem manumittere intelligunt hoc modo, Stichus liber esto. Cum autem, Obsonatorum, vel qui ex ancilla illa natura, liberum esto volo, ex Orchitano SC. perinde libertas competit, ac si nominatum data sit. Officiorum enim, & artium appellatio nihil de significazione nominum mutat, nisi forte plures sint, qui eo officio designantur. Tunc enim nomen adjungendum est, ut eluceat, de quo testator sentire videatur. §. 2. Codicillis testamento confirmatis datae libertates cum his, que tabulis testamenti date sunt, concurrunt: & five antecedant, five sequuntur testamento, novissimo loco adhucientur, quia ex testamento utrumque confirmantur. §. 3. Quotiens numerus servorum propter legem Fusiam Caniniam inveniuntur, fugitiui quoque in quorum semper possesso anima retinetur, computandi sunt. §. 4. Lege Fusia Caninia cavitur, ut certus servorum numerus 4 testamento manumittatur. Subductis igitur duobus usque ad x. pars dimidiat, a x. usque ad xxx. pars tertia, a xxx. usque ad c. pars quartaria, a c. usque ad p. pars quinta. Plures autem, quam centum ex majori numero servorum manumittunt non licet.

TIT. XIII.

DE FIDEICOMMISSIS LIBERTATIBUS.

Hac Justinian. mutat in l. 1. C. de comm. serv. manum. fac. possunt. l. 1. ff. qui & a quibus manum. 2. l. 10. C. qui testam. 3. Author Ulpian. in fragm. tit. 1. 4. l. 2. ff. de fideic. libert. 5. l. 24. 8. ult. ff. de ign. ad. 6. Vincula quædam modum in lege Alia Sentia de deditis accipiuntur, Ulpian. exponit in l. 2. 16. ff. de urb. rom. signifi. 7. Hoc sublatum est deditorius conditio: Itaque utriusque non possunt. 8. Curator dati solet muto, sordo prodigo. l. 43. ff. de precariis. Caco non datur. l. 9. ff. de lib. caus. 9. De quo in l. 1. ff. judic. C. Theod. de Judicis. & in primo tit. huiuslibri.

JULII PAULI RECEPTARUM SENTENTIARUM LIBER QUINTUS.

TIT. I.

DE LIBERALI CAUSA.

Qui contemplatione extrema necessitatis, aut alimentorum gratia filios suos viderint, statim ingenuitatem eorum non præjudicant. Homo enim liber nullo pretio estimatur. Idem nec pinigeri ab his, aut fiducia dari possunt. Ex quo facto sciens creditur tam etiam locari possunt. §. 2. Veteritati & origini ingenuitatis manumissio, quocumque modo facta erit, non præjudicat. §. 3. Hi, qui zedes alienas, villas expilaverint, efrigerint, expugnaverint, si quidem id turba cum telis costa fecerint, capite puniuntur. Telorum autem appellatione omnia, ex quibus fulmine latronum eadem pœna afficiuntur, qui ipsi latrones. Sublati enim suscepit, navique expugnata raptum, suscepimus, suppremisimus erit, eo anno in quadruplum eius rei, quam quis suppresserit, celaverit, rapuerit, convenienter, poltea, in simplum. §. 3. Hi, qui zedes alienas, villas expilaverint, efrigerint, expugnaverint, si quidem id turba cum telis costa fecerint, capite puniuntur. Telorum autem appellatione omnia, ex quibus fulmine latronum eadem pœna afficiuntur, qui ipsi latrones. Sublati enim suscepit, navique expugnata raptum, suscepimus, suppremisimus erit, eo anno in quadruplum eius rei, quam quis suppresserit, celaverit, rapuerit, convenienter, poltea, in simplum. §. 3. Descriptio ingenuitorum ex officio sibi intermissione alicuius terroris apud alia Præsidia servum se esse meritum est, postea statum suum defendenti non præjudicat. §. 4. Qui metu & impressione alicuius terroris apud alia Præsidia servum se esse meritum est, postea statum suum defendenti non præjudicat. §. 5. Post suscepimus librale judicium, si assertor caufam deferuerit, in alium assertorem omnem, confessoribus, graffantibus, propter cuiusmodum condicione, que latronum eadem pœna afficiuntur, qui ipsi latrones. Sublati enim suscepit, navique in metallum, aut in opus publicum dominantur. Nonnumquam pro frequentia admissorum iudicantis sententia temperatur. §. 6. Incendiarii, qui consulto incendium inferunt, summo supplicio afficiuntur. Quod si per incuriam eorum ignis evaserit, dupli compendii damnum ejusmodi sarciri placuit.

TIT. II.

DE USU CAPIONE.

Possessionem adquirimus animo & corpore: animo utique nostro, corpore vel nostro, vel alieno. Sed nudo animo adipisci quidem possessionem non possumus, retinere tamen nudo animo possumus, in talibus hybernis, & astivis contingit. §. 2. Per liberas personas, qui in portæ nostra non sunt, adquiri nobis nihil potest. Sed per procuratorem 8 adquiri nobis possessionem posse, utilitas causa receptum est. Absente autem domino comparata, non aliter ei quam si ratea sit, queritur, non præjudicat. §. 3. Longi temporis prescriptio inter præsentes continuo decessu spatio, inter absentes vicem comprehenditur. §. 4. Viginti annos præscriptio etiam adversus Remp. prodefit 10 ei, qui justus initium possessionis habuit, nec modo tempore interpellatus est. Actio tamen quanto eius interest adversus eos Reipub. datur, qui ea negotia defendere negligunt. §. 5. Si post mortam 11 intra tempora quæstionem, res ad novum dominum emptione transferit, nec is per xx. annos fuerit inquietatus, aveli ei possessionem non oportet.

Pater filios vendere potest, si cogat egestas. l. 2. C. de patr. qui fil. suis diff. & ita vendit, nisi filius frater, vel ex non existente, nepos prefertur. §. 6. si plures Inf. de leg. agn. 1. 1. 8. 5. ff. de inoff. test. 7. Ex parte 1. 1. 8. 5. 2. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 15